

Pensijas ES dalībvalstīs

Santa Pēkale
VSAA Pensiju metodiskās vadības daļas
vecākā eksperte
2014.gada 27.novembrī

Regula Nr.883/2004 attiecas uz:

- Vecuma (izdienas) pensijām;
- Invaliditātes pensijām;
- Apgādnieka zaudējuma pensijām.

Kas jādara, lai saņemtu pensiju?

- Jādzīvo Latvijā vai kādā citā ES dalībvalstī;
- VSAA nodaļā vai dzīves vietas kompetentajā iestādē jāiesniedz pensijas pieprasījums (Latvijas pensijai 1 mēnesi iepriekš);
- Jāpievieno apdrošināšanas stāžu apliecinājoši dokumenti un dokumenti, kas pierāda tiesības uz pensiju;
- Jānorāda darba un tam pielīdzinātie periodi visās ES dalībvalstīs, kuru tiesību aktiem viņš ir bijis pakļauts (E207 veidlapa);
- Jābūt kontam bankā, kur pārskaitīt pensiju.

Informācijas apmaiņa

- Pensijas pieprasījums tiek nosūtīts izskatīšanai visām iesaistītajām ES dalībvalstīm;
- Informācijas apmaiņa ES dalībvalstu kompetento iestāžu starpā notiek papīra dokumentu formā ar E veidlapām.

Tiesību noteikšana uz pensiju (1)

- Tiesības uz pensiju katra ES dalībvalsts nosaka saskaņā ar saviem tiesību aktiem, ievērojot vai ir:
  - sasniegts noteiktais pensionēšanās vecums,
  - uzkrāts nepieciešamais apdrošināšanas stāžs u.c.
- Pensiju katra ES dalībvalsts piešķir un maksā par saviem apdrošināšanas periodiem.

Tiesību noteikšana uz pensiju (2)

- Ja tiesības uz pensiju rodas saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem, tad citā ES dalībvalstī uzkrātie apdrošināšanas periodi netiek ņemti vērā.
  - Piemēram: Persona pieprasa Latvijas vecuma pensiju. Minimālais nepieciešamais apdrošināšanas stāžs tiesību noteikšanai - 15 gadi. Personai ir apdrošināšanas stāžs Latvijā 28 gadi un Vācijā 4 gadi. Tiesības uz Latvijas vecuma pensiju rodas neņemot vērā stāžu Vācijā. Latvijas pensiju aprēķina par 28 gadiem.

Tiesību noteikšana uz pensiju (3)

- Ja tiesības uz pensiju rodas tikai periodu summēšanas rezultātā, tad tiek izmantoti arī citu ES dalībvalstu uzkrātie un apstiprinātie apdrošināšanas periodi.
  - Piemēram: Persona pieprasa Latvijas vecuma pensiju. Minimālais nepieciešamais apdrošināšanas stāžs tiesību noteikšanai - 15 gadi. Personai ir apdrošināšanas stāžs Latvijā 12 gadi un Vācijā 4 gadi. Tiesības uz Latvijas vecuma pensiju rodas tikai summējot Latvijas un Vācijas stāžu – 12 gadi + 4 gadi = 16 gadi. Taču Latvijas pensiju aprēķina tikai par 12 gadiem.

Nepilna gada periodi

ES dalībvalstīm nav pienākums piešķirt pensiju par nepilna gada periodiem.

Izņēmums: Ja ir nepilna gada periods Latvijā pēc 1996.gada 1.janvāra, tad periodu summēšanas rezultātā var rasties tiesības uz vecuma vai apgādnieka zaudējuma pensiju.

Pensijas vecuma paaugstināšana Latvijā

No 2014.gada

Pensijas vecums no 62 gadiem pakāpeniski katru gadu tiek paaugstināts par 3 mēnešiem, nepieciešamais apdrošināšanas stāžs 15 gadi

2025.gadā - pensijas vecums 65 gadi,
nepieciešamais apdrošināšanas stāžs 20 gadi

Pie noteiktiem nosacījumiem ir iespēja aiziet pensijā agrāk.

Kādi periodi veido Latvijas darba stāžu līdz 1996.gadam?

Līdz 1990.gada 31.decembrim- Latvijas teritorijā un bijušās PSRS teritorijā uzkrātie darba un tam pielīdzinātie periodi (ir atšķirības LR pilsoņiem un LR nepilsoņiem, ārvalstniekiem).

No 1991.-1995.gadam – Latvijas teritorijā uzkrātie darba un tam pielīdzinātie periodi, ja tajos veiktas vai darba devējam bija jāveic sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Kā pierāda Latvijas darba stāžu līdz 1996.gadam?

Personai jāiesniedz VSAA nodaļā vai ES kompetentajā iestādē dokumenti:

- darba grāmatiņa;
- darba līgumi un to izpildi apliecinājoši dokumenti;
- arhīva izziņas;
- karaklausības apliecība;
- mācības apliecinājoši dokumenti;
- citi dokumenti.

Kādi periodi veido Latvijas darba stāžu pēc 1996.gada?

Stāžu pēc 1996.gada veido VSAA informācijas sistēmā uzkrātie apdrošināšanas iemaksu periodi, kad persona ir bijusi sociāli apdrošināta attiecīgajam sociālās apdrošināšanas veidam.

Latvijas vecuma pensijas apmēru ietekmē:

- Darba stāžs līdz 1996.gadam un individuālā alga 1996.- 1999.gadā;
- Individuālā alga pēc 1996.gada;
- Pensionēšanās vecums;
- Pensijas kapitāla indeksācija.

Apgādnieka zaudējuma pensijas Latvijā

- Tiesības uz pensiju ir mirušās personas darba nespējīgiem ģimenes locekļiem:
  - Bērniem līdz 18 gadu vecumam;
  - Bērniem no 18 līdz 24 g. vec., ja mācās vai studē vispārējās, profesionālās izglītības iestādēs, koledžās vai augstskolās pilna laika klātienē;
  - Brāļiem, māsām, mazbērniem līdz 18 g. vec. (bez vecuma ierobežojuma, ja viņi atzīti par invalīdiem līdz 18 g. vec.), ja viņiem nav darbspējīgu vecāku.
- Pensiju aprēķina ņemot vērā mirušās personas iespējamo vecuma pensiju.

Invaliditātes pensijas Latvijā

- Tiesības uz pensiju ir personām, kuras nav sasniegušas pensionēšanās vecumu, ir atzītas par invalīdiem un, kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 3 gadiem.
- Latvijā nosaka:
  - 1. un 2.grupas invaliditāti, kas atbilst B veida tiesību aktiem,
  - 3.grupas invaliditāti, kas atbilst A veida tiesību aktiem.

Lēmumu paziņošana un apstrīdēšana

- Katra dalībvalsts lēmumu pieņem saskaņā ar saviem tiesību aktiem un nosūta to personai.
- Dzīvesvietas valsts, saņemot informāciju par visiem pieņemtajiem lēmumiem, nosūta personai lēmumu kopsavilkumu – E211 vai P1 veidlapu.
- Abus lēmumus ir tiesības apstrīdēt.

Izmaksa

- Ja pensijas pieprasītājs dzīvo ES dalībvalstī, tad pensiju, izmaksā uz pensijas pieprasījumā norādīto bankas kontu dzīvesvietas valstī.
  - Iesniegumā norāda bankas nosaukumu, bankas adresi, BIC/SWIFT kodu, IBAN konta numuru.
- Ja persona, kurai piešķirta Latvijas pensija, vēlas izbraukt uz pastāvīgu dzīvi citā ES dalībvalstī, tā var pieprasīt pensijas eksportu uz jauno dzīvesvietu.

Pieprasījums pensijas izmaksas turpināšanai

- Ja dzīvo ES dalībvalstī, katru gadu periodā no 1.oktobra līdz 15.decembrim jāiesniedz rakstisks pieprasījums par pensijas izmaksas turpināšanu.
  - To var nosūtīt pa pastu vai ar pilnvarotās personas starpniecību. Pieprasījumam jāpievieno ne agrāk kā 1 mēnesi pirms iesniegšanas dienas taisītu dalībvalsts notāra izdotu dzīvības apliecinājumu vai atbildīgās institūcijas izsniegtu dokumentu, kas apliecina, ka pensijas saņēmējs ir dzīvs.
  - Lietuvā, Igaunijā vai Vācijā dzīvojošu personu dzīvības faktu var apliecināt arī šo valstu kompetentās iestādes.
  - Var iesniegt personīgi VSAA nodaļā. Dzīvības apliecinājums tad nav nepieciešams.

Informācija:

- VSAA teritoriālajās nodaļās;
- Starptautisko pakalpojumu nodaļā (Citadeles ielā 7/69, Rīgā, LV-1010, tālr.67095100);
- ES kompetentajās iestādēs;
- www.vsaa.lv;
- www.latvija.lv.

Paldies par uzmanību!